

Sygn. akt III KK 75/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie R. W. L.

oskarżonego z art. 191 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 maja 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Rejonowego w P. - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 30 listopada 2017 r., sygn. akt XI Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R.

z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

R. L. został oskarżony o to, że w dniu 18 października 2012 roku w P.,
woj. [...] grożąc pozbawieniem życia oraz stosując przemoc wobec J. G. w postaci

uderzania rękoma po głowie oraz kulą ortopedyczną po całym ciele, zmuszał go do włączenia dopływu prądu do pomieszczeń zajmowanych przez A. L. i zaniechania dalszego wyłączenia dopływu prądu, czym spowodował u pokrzywdzonego obrażenia ciała w postaci otarcia naskórka i niewielkiego obrzęku policzka prawego, drobnych ran ręki lewej w okolicy kciuka i grzbietu ręki, bolesności klatki piersiowej i głowy naruszające czynności narządów ciała na okres poniżej dni siedmiu, tj. o czyn z art. 191 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2017 r. Sąd Rejonowy w R. w sprawie sygn. akt II K [...], uznał oskarżonego za winnego tego, że w dniu 18 października 2012 roku w P., woj. [...], grożąc pozbawieniem życia oraz stosując przemoc fizyczną wobec J. G. w postaci uderzenia pięścią w głowę, a po upadku ww. na podłogę, uderzania go ręką po głowie oraz kulą ortopedyczną po całym ciele nieustaloną ilość razy, zmuszał go do włączenia dopływu prądu, czym spowodował u pokrzywdzonego obrażenia ciała w postaci otarcia naskórka i niewielkiego obrzęku policzka prawego, drobnych ran ręki lewej w okolicy kciuka i grzbietu ręki, bolesności klatki piersiowej i głowy, naruszające czynności narządów ciała na okres poniżej siedmiu dni, tj. czynu z art. z art. 191 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. Sąd warunkowo umorzył postępowanie karne przeciwko oskarżonemu ustalając okres próby na rok od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Na mocy art. 63 § 3 k.k. nałożono na R. L. obowiązek częściowego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przez zapłatę na rzecz J. G. kwoty 600 złotych w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Na podstawie art. 629 k.p.k. zasądzono od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa 1 890,40 złotych wydatków i 100 złotych opłaty.

Od powyższego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego, który zaskarżył wyrok w całości zarzucając mu obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia a mianowicie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i nie wzięcie pod uwagę całokształtu okoliczności ujawnionych w trakcie procesu, co skutkowało oparciem rozstrzygnięcia przede wszystkim na okolicznościach działających jedynie na niekorzyść

oskarżonego i skutkujących błędnym ustaleniem stanu faktycznego, a w tym przede wszystkim poprzez:

a. obdarzenie w części przez Sąd wyjaśnień oskarżonego, dotyczących zaprzeczenia przez niego zadawaniu uderzeń i grożeniu pokrzywdzonemu, walorem nielogicznych i nieprzekonywujących, skutkujących ich pominięciem oraz brak dalszego uzasadnienia takiego ustalenia Sądu pierwszej instancji i powodów takiego uznania,

b. obdarzenie walorem wiarygodności niekonsekwentnych, a także sprzecznych i nielogicznych wewnętrznie, jak i pozostających w opozycji z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym zeznań pokrzywdzonego J. G. - w sytuacji, gdy rozbieżność pomiędzy zeznaniami złożonymi w postępowaniu przygotowawczym, a w toku przewodu sądowego jest diametralnie wysoka i wysnuć z nich można odmienne wnioski, a z opinii biegłego psychologa wynika, że pokrzywdzony „zdradza tendencje do wykorzystywania relacji społecznych do zaspokojenia własnych potrzeb”, „aktualnie opiniowany twierdzi, że (...) ma problemy z pamięcią”, „opiniowany to osoba, która pomimo prawidłowego postrzegania i zapamiętywania zdarzeń, może im nadawać inny wydźwięk i kreować się na osobę poszkodowaną nie zauważając faktu, iż jego zachowania czy też reakcje emocjonalne mogą budzić sprzeciw lub negatywne emocje u innych osób”,

c. przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że skoro z zeznań P. M., Z. M., S. G., E. M., I. P. wynika, że pokrzywdzony skarżył się do nich mówiąc, że został pobity przez oskarżonego, to sam ten fakt wskazuje na konsekwencje i rzetelność zeznań pokrzywdzonego w tym zakresie - z pominięciem przy ocenie tej okoliczności ww. wniosków opinii biegłej psycholog co do motywów postępowania pokrzywdzonego i zachowywania się w grupie społecznej,

d. odmowę wiarygodności oraz pominięcie opinii biegłych z Zespołu Lekarzy Opiniujących w Sprawach Karnych i Cywilnych z uwagi na jej nieprecyzyjność oraz przyjęcie i niczym nieoparte założenie, że opinia biegłych z Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej jest opinią ośrodka o wyższym stopniu referencyjności,

- e. niczym nieuzasadnione odstępianie przez Sąd pierwszej instancji od analizy zeznań świadka A. L., jedyne go naoczne go świadka zdarzenia, i braku skonfrontowania zeznań tego świadka z zeznaniami pokrzywdzonego,
- f. odstępianie od analizy zeznań świadka J. G., uzasadnione tym, że świadek nie widział przedmiotowego zdarzenia w sytuacji, gdy w przypadku pozostałych świadków żaden z nich, za wyjątkiem A. L., nie był również naocznym świadkiem zdarzenia, a ich wiedza pochodziła prawie wyłącznie z przekazu pokrzywdzonego,
- g. nieprawidłowe i rozszerzające przyjęcie przez Sąd Rejonowy ustaleń wynikających z protokołu mediacji, gdyż nie jest prawdą, aby oskarżony w tym protokole poczuwał się do odpowiedzialności i przeprosił pokrzywdzonego za zdarzenie z dnia 18 października 2012 roku - gdyż przeprosił go jedynie za nieprzyjemności.

Obrońca podnosząc powyższe zarzuty, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu. Na wypadek nie podzielenia przez Sąd drugiej instancji wniosku o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego – postulował uchylenie w całości wyroku z dnia 29 czerwca 2017r. i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania celem ustalenia prawidłowego stanu faktycznego w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy i rozstrzygnięcie na korzyść oskarżonego wątpliwości, których nie dało się usunąć w postępowaniu dowodowym.

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2017r. Sąd Okręgowy w L., w sprawie sygn. akt XI Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił oskarżonego od zarzucanego mu czynu, a wydatkami poniesionymi w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Wyrok ten zaskarżył kasacją prokurator, który zarzucił:

- I. rażące naruszenie prawa karnego procesowego art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k. i art. 410 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 30 listopada 2017r., sygn. akt XI Ka [...], polegające na uwzględnieniu wyłącznie okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonego; rozstrzygnięciu dających się usunąć wątpliwości na korzyść oskarżonego; dokonaniu dowolnej, błędnej oceny materiału dowodowego

zgromadzonego w toku postępowania, z naruszeniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, przez poddanie w wątpliwość zeznań złożonych przez J. G., a także zeznań Z. M., E. M., S. G., I. P., P. M., złożonych przez wymienionych w toku prowadzonego postępowania karnego, nie wzięcie pod uwagę wyników przeprowadzonego postępowania mediacyjnego pomiędzy oskarżonym, a pokrzywdzonym, wysnucie z jednoznacznych dowodów w postaci opinii, wyjaśnień oskarżonego i zeznań A. L. błędnych wniosków o przebiegu zdarzenia, jak też przez wysnucie sprzecznych z zebraniem materiałem dowodowym wniosków poprzez pryzmat opinii psychologiczno-sądowej, dotyczącej J. G., na podstawie okoliczności towarzyszących zdarzeniu; pominięciu przy wyrokowaniu ujawnionego przez Sąd pierwszej instancji dowodu z opinii biegłych Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej w L. z postępowania sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w R., sygn. akt II K [...], dotyczącej odniesionych przez pokrzywdzonego obrażeń ciała, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego uniewinnienia oskarżonego,

II. rażące naruszenie prawa karnego procesowego mogące mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 458 k.p.k. przez wydanie wyroku zmieniającego rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji co do istoty sprawy w oparciu o odmiennie ustalone okoliczności przy braku wskazania rozważań dowodowych prowadzących do tak odmiennych wniosków w uzasadnieniu Sądu odwoławczego, co skutkowało niesłusznym uniewinnieniem oskarżonego.

Powołując się na art. 537 § 1 i 2 k.p.k. autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Jak wielokrotnie podnoszono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wydanie orzeczenia reformatoryjnego i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego wyrokiem Sądu pierwszej instancji czynu, stanowiące wynik odmiennej oceny dowodów i dokonania innych ustaleń faktycznych niż w zaskarżonym wyroku, obliuguje Sąd odwoławczy do:

1. uwzględnienia całokształtu materiału dowodowego ujawnionego zarówno w toku rozprawy głównej, jak i odwoławczej (art. 410 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k.);
2. dokonania kompleksowej oceny dowodów, przeprowadzonej w zgodzie z zasadą wyrażoną w art. 7 k.p.k.;
3. sporządzenia uzasadnienia spełniającego wymogi wskazane w art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., przy czym wymóg ten nabiera szczególnego znaczenia w zakresie tych dowodów, które stały się podstawą odmiennego orzeczenia Sądu pierwszej instancji (zob.m.in. wyrok SN z dnia 27 lutego 2019r., V KK 78/18, OSNKW 2019, z. 4, poz. 23). Przeprowadzając kontrolę kasacyjną zaskarżonego wyroku Sądu *ad quem*, uznać należało, że kryteria te nie zostały spełnione w stopniu uprawniającym do wydania orzeczenia reformatoryjnego, przy czym zasadniczym mankamentem oceny wziętego pod uwagę materiału dowodowego, było niewątpliwie rażące naruszenie przepisu art. 410 k.p.k. Pominięto zupełnie przy wyrokowaniu drugoinstancyjnym ujawniony przez Sąd Rejonowy dowód z opinii biegłych Katedry i Zakładu Medycyny Sadowej w L., która to opinia dotyczyła odniesionych przez pokrzywdzonego obrażeń ciała w dniu zdarzenia. Uchybienie to stało się zasadniczym powodem wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia na niekorzyść R. L.. Sąd pierwszej instancji w pisemnych motywach wyroku, stwierdzającego sprawstwo i zawinienie oskarżonego, przeprowadził analizę przedstawionej opinii, zaznaczając finalnie, że stwierdzone obrażenia ciała J. G. mogły powstać w dniu 18 października 2012 roku w okolicznościach ustalonych ostatecznie przez Sąd *meriti*. Sąd ten zaznaczył przy tym, że zachowanie oskarżonego miało charakter incydentalny i zostało spowodowane przez pokrzywdzonego, co dało – wraz z innymi wskazanymi okolicznościami – podstawy do zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania. Ma rację prokurator wskazując w kasacji, że pominięcie tak kluczowego dowodu, mając na uwadze istotę zarzuconego i przypisanego oskarżonemu przestępstwa, było przez Sąd Okręgowy całkowicie błędne i nieuprawnione. Zasadnie też zwrócono uwagę na niekonsekwencje ocen przeprowadzonych w ramach kontroli instancyjnej, a dotyczących wszystkiego tego co w swoich zeznaniach, bądź wyjaśnieniach przedstawili pokrzywdzony, inni świadkowie, jak i oskarżony. Sąd drugiej instancji rekapitulując swoje stanowisko uznał, że Sąd Rejonowy, jak to ujęto (uzasadnienie

– s. 4), „zbagatelizował” te fragmenty opinii psychologicznej J. G., które dotyczyły osobowości tego pokrzywdzonego i uznano, że „ocena zeznań świadka J. G. nastąpiła z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów i nie może pozostawać pod ochroną art. 7 k.p.k.” Jednakże zasadnie podniesiono w nadzwyczajnym środku zaskarżenia, iż to Sąd Okręgowy, odmawiając dania wiary depozycjom pokrzywdzonego nie podjął jakiejkolwiek próby wyjaśnienia okoliczności, w jakich pokrzywdzony doznał obrażeń ciała, dokonując analizy odtwarzanego zdarzenia z dnia 18 października 2012 r. przez pryzmat znamion art. 157 § 2 k.k., nie odnosząc się w ogóle do zagadnień związanych z ewentualną realizacją przez R. L. także znamion występku z art. 191 § 1 k.k., co zostało mu w zaskarżonym apelacją wyroku przypisane. Takie procedowanie w żadnym razie nie może zostać zaakceptowane, co słusznie podniesiono w kasacji. Doszło do pominięcia w sumie całego *spectrum* zagadnień determinujących wydanie trafnego rozstrzygnięcia w sprawie.

Wydanie wyroku reformatoryjnego obligowało Sąd odwoławczy do wykazania, że zgromadzony materiał dowodowy prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż oskarżony musi zostać uniewinniony, lecz tego Sąd Okręgowy nie uczynił. Rozpoznając apelację obrońcy oskarżonego Sąd odwoławczy ograniczył się wyłącznie do wykazania mankamentów w procesie oceny dowodów, na których swoje ustalenia oparł Sąd pierwszej instancji, wywodząc z nich ustalenia zaprzeczające sprawstwu oskarżonego. Pisemne motywy zaskarżonego kasacją wyroku wskazują, iż Sąd Okręgowy w istocie uznał, iż nie jest możliwym dokonanie rekonstrukcji inkryminowanego zajścia. Tymczasem, co Sąd Najwyższy wielokrotnie zaznaczał, by wyrok reformatoryjny mógł się ostać, wydający go Sąd odwoławczy musi mieć świadomość, iż w ten sposób orzekając wkroczył w obszar co do zasady zastrzeżony dla Sądu pierwszej instancji. Taka sytuacja zobowiązuje do spełnienia wszystkich tych wymagań, jakie ustawodawca powierzył Sądowi *meriti*. Są to powinności odnoszące się zarówno do całej sfery postępowania dowodowego, nie wyłączając oceny dowodów przy uwzględnieniu zasady wyrażonej w art. 7 k.p.k., jak i - co jest jej naturalną konsekwencją - do odpowiedniej zawartości i poziomu uzasadnienia wyroku. Sąd odwoławczy w takiej sytuacji nie może ograniczyć się do krytycznej oceny dowodów

przeprowadzonej przez Sąd pierwszej instancji, lecz jest zobowiązany dokonać własnych ustaleń, poprzedzonych swobodną oceną spełniającą dyrektywy wskazanego art. 7 k.p.k., a następnie rzetelnie je umotywić (zob.m.in. wyrok SN z dnia 5 września 2017 r., II KK 141/17, KZS 2017, Nr 12, poz. 13).

W niniejszej sprawie, jak wykazano, Sąd Okręgowy wymogom tym nie sprostał, dopuszczając się tym samym rażącego naruszenia art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., a także art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. Wszystkie te uchybienia przekonują, że w konsekwencji doszło do rażącego naruszenia także dyspozycji przepisów art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., które w oczywisty sposób wpłynęło na treść zaskarżonego wyroku.

Rozpoznając sprawę ponownie w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy zobowiązany będzie wziąć pod uwagę wyrażone powyżej zapatrywania i postąpić stosownie do wymagań określonych, w powołanych już, art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.